ปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อเยียวยาผู้เสียหาย ในคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว
Problems in Mediating Disputes to Provide Relief to Victims in Criminal Cases in the Juvenile and Family Court

เมตตา เลิศสิน
Metta Lertsin
คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Faculty of Law and Political Science, Northren College
Email: mettalertsin@gmail.com

รับบทความ (Received): 15 มี.ค. 2569
ปรับแก้ไข (Revised): 31 มี.ค. 2569
ตอบรับบทความ (Accepted): 7 เม.ย. 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาโดยผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) ที่มีคุณลักษณะของกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก เพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม หรืออาจเรียกได้ว่าการไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยศาลยุติธรรมนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล การไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อเยียวยาผู้เสียหายหรือบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย ในกรณีที่มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนที่มีวุฒิภาวะอ่อนด้อย

กว่าผู้ใหญ่หรือบุคคลที่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ทางภาครัฐจึงมีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นพิเศษ ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงเยียวยาแก้ไข (Restorative Justice) ซึ่งถูกนำมาใช้ในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยอาศัยแนวทางการเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 และมาตรา 44/1 ที่เปิดช่องทางให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดของจำเลย และเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์รวม 9 ฐานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ หรือ รับของโจร แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขมิได้จำกัดเพียงความผิดทางอาญา ทั้ง 9 ฐานความผิดดังกล่าวนี้เท่านั้น ความผิดทางอาญาฐานอื่น ๆ ที่สามารถยอมความได้หรือไม่ ถ้าสามารถยอมความได้ก็จะสามารถนำข้อเรียกร้องเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไข (Restorative Justice) ได้เช่นกัน

กระบวนการยุติธรรมเชิงเยียวยาแก้ไข (Restorative Justice) คือ แนวคิดที่เข้าใจถึงสภาพปัญหาความทุกข์ทรมานที่ผู้เสียหายได้ประสบมา เพื่อให้ทางภาครัฐได้ให้ความเอาใจใส่ดูแลและรับฟัง มากกว่าที่จะใช้วิธีการตามกระบวนการพิจารณาทางอาญาซึ่งเป็นวิธีพิจารณาพิพากษาคดีที่มุ่งเน้นการลงโทษจำเลยให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำ แต่กระบวนการยุติธรรมเชิงเยียวยาแก้ไข ต้องการเยียวยาแก้ไขฟื้นฟู ทั้งจำเลย ผู้เสียหาย และชุมชน ไปพร้อม ๆ กัน ผู้เสียหายไม่ได้เป็นผู้เดียวที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย หากแต่ชุมชนหรือสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชนที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น การได้รับผลกระทบต่อชุมชนจึงเป็นผู้เสียหายด้วยเช่นกัน ประกอบกับเพื่อ

เป็นการพยายามชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายที่เป็นรูปธรรมด้วยตัวเงินหรือการคืนทรัพย์หรือการคืนทรัพย์สิน หรือชดใช้ราคาทรัพย์ที่ผู้เสียหายเสียไปจากการกระทำผิด หรือการชดใช้ความเสียหายด้วยการรักษาอาการบาดเจ็บหรือจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ แต่ต้องพยายามและคำนึงถึงการเยียวยาความเสียหายในเชิงนามธรรม เช่น อารมณ์ความรู้สึกโดยหวังผลในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของจำเลยในอนาคตผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่ต้องตกเป็นเหยื่อกระทำผิดซ้ำอีก

การที่ศาลนำกระบวนการไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไข มาใช้ในกระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายจำเลย อย่างน้อยคุณค่าทางจิตใจที่สูญเสียไปอาจกลับคืนมาได้ไม่มากก็น้อยหรือการพยายามให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้ได้มากที่สุด จากศึกษาครั้งนี้จักเห็นได้ว่าในบริบทของกฎหมายที่เอื้ออำนวยเพื่อผู้เสียหายได้ใช้สิทธิในการเรียกร้องเพราะเหตุที่ตนได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน เป็นที่ทราบโดยพื้นฐานแล้วว่าเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้เยาว์เป็นผู้ด้อยโอกาสในเรื่องความสามารถในการหารายได้ หรือกำลังสติปัญญาที่ไม่ทัดเทียมผู้ใหญ่ เมื่อผู้เสียหายอาจได้รับหรือไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสม ทางภาครัฐอาจทบทวนปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้มีลักษณะในเชิงรัฐสวัสดิการ และมีความก้าวหน้าทันสังคมยุคปัจจุบัน โดยอาจพิจารณาแต่งตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาช่วยเหลือผู้เสียหายในกรณีที่ไม่สามารถได้รับการชดเชยเยียวยาจากเด็กเยาวชนหรือครอบครัวตามสมควร ในส่วนของกฎหมายอาจจัดทำประชาพิจารณ์หรือประชามติเพื่อให้สอดคล้องและไม่ขัดต่อกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์, การเยียวยาผู้เสียหาย, ศาลเยาวชนและครอบครัว

Abstract

This research aims to enhance knowledge and understanding of redress for victims in criminal cases through mediation, which has characteristics of alternative dispute resolution processes to foster social harmony. This process, also known as restorative justice, is used by the courts in their adjudication processes. Restorative justice is a practical approach to redress victims or mitigate adverse consequences in cases where criminal offenses have occurred, particularly where the perpetrator is a child or juvenile with a maturity lower than that of an adult or a person of legal age. For this reason, the government has enacted specific laws related to children and juveniles for use in adjudication, including the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 (2010) and related laws, such as the Child Protection Act B.E. 2546 (2003) and the Domestic Violence Victims Protection Act B.E. 2550 (2007).

Research findings indicate that restorative mediation is a dispute resolution process within the restorative justice process. It is used in criminal mediation proceedings in the Juvenile and Family Court. This approach utilizes the victim's claim for damages or compensation as stipulated in Sections 43 and 44/1 of the Criminal Procedure Code. This approach provides avenues for victims who have suffered damages resulting from the defendant's offenses. These include nine property offenses: theft, snatching, robbery, robbery, piracy, extortion, fraud, embezzlement, and receiving stolen property. However, restorative mediation is not limited to these nine criminal offenses. Other criminal offenses are subject to settlement. If settlement is possible, claims for

compensation for damages resulting from the offense can also be brought into restorative mediation.

Restorative justice is a concept that understands the suffering and suffering experienced by victims, encouraging the government to provide more care and empathy than relying on criminal justice, which focuses on punishing defendants appropriately for the crimes committed. Restorative justice seeks to simultaneously heal and rehabilitate both defendants, victims, and communities. The victim is not the only one harmed by the defendant's actions; the community or other members of the community where the offense occurred are also affected. In addition, restorative justice attempts to compensate victims for tangible damages, such as monetary compensation, property restitution, or compensation for property lost by the victim. This compensation may include treatment for injuries or medical expenses. However, restorative justice must also address intangible damages, such as emotional and psychological, with the goal of preventing the defendant from reoffending in the future and preventing the victim from repeating the same offense.

This study shows that, within the legal context that facilitates victims' right to claim compensation because they are directly affected by the actions of children or juveniles, it is fundamentally understood that children or juveniles, being minors, are disadvantaged in terms of earning capacity or intellectual abilities that are not on par with adults. When victims may Whether or not they received appropriate compensation, the government may review and revise the provisions of the law to be more welfare-oriented and progressive in line with modern society. This could include considering the appointment of relevant agencies to assist victims who cannot receive adequate compensation

from children, youth, or their families. Furthermore, the law itself could undergo public hearings or referendums to ensure it aligns with and does not conflict with the provisions of the constitution.

Keywords: Restorative Mediation, Victim Redress, Juvenile and Family Court

บทนำ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) ศาลยุติธรรมได้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาพิพากษา และได้กำหนดนโยบายในการระงับข้อพิพาททางเลือกสำหรับประชาชน เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีมาตรฐานมีระเบียบปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนและมีประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาท สามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่คู่ความที่มีอรรถคดีมาสู่ศาล สำหรับคดีแพ่งทุกประเภท และคดีอาญาบางฐานความผิดที่กฎหมายมีเจตนารมณ์ให้ผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายได้มีโอกาสเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกัน เท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดที่สำนึกผิดได้เยียวยาหรือบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย และในเวลาต่อมาในช่วงปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่แต่เดิมนั้นสามารถไกล่เกลี่ยได้เฉพาะในชั้นศาล หมายถึงคู่ความจะต้องมีการฟ้องร้องต่อศาลเป็นข้อพิพาทก่อน แต่เนื่องด้วยปริมาณคดีของศาลมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ของผู้มีอรรถคดีหรือคู่ความที่ไม่จำต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลก็สามารถทำการร้องขอไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องขึ้น เพื่อวางหลักเกณฑ์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ทันสมัยอีกทั้งสามารถนำมาใช้ในภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 32) พ.ศ. 2563 (มาตรา 20 ตรี) หรือพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. 2562 หรือข้อกำหนดของประธาน ศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง พ.ศ. 2563 เป็นต้น จึงสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (ก่อนฟ้อง) ทางแพ่งในกรณีที่คู่พิพาทยังไม่มีการยื่นคำฟ้องคดีมาสู่ศาล

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขถูกนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยนำกระบวนการไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นการระงับข้อพิพาททางเลือก เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีโอกาสสารภาพในสิ่งที่ตนกระทำไป โดยไม่ถูกต้องด้วยความสมัครใจ และแสดงให้ผู้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยเห็นว่า ตนเองพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลของการกระทำที่เกิดขึ้นและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้เสียหายและครอบครัว ตลอดจนบุคคลอื่นที่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ย รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย และความเสียใจของครอบครัว บุคคลที่เกี่ยวข้อง ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน ทำให้ครอบครัวได้รับรู้พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในความปกครอง และรับรู้ว่าตนเองปล่อยปละละเลยหรือเข้มงวดกับเด็กและเยาวชนมากเกินไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นช่องทางทำให้ครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเลี้ยงดูและเอาใจใส่เด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม

ประการสำคัญของการไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขเมื่อผู้เสียหายและจำเลยมีโอกาสได้พบกันในระหว่างการไกล่เกลี่ย สามารถทำให้ผู้เสียหายได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพราะการพูดคุยอาจทำให้ทราบว่า การกระทำที่เกิดขึ้นเป็นเพียงความคึกคะนองตามวัย หรือเพราะปัญหาครอบครัวของเด็กและเยาวชน เช่น ความยากจน บิดามารดาหย่าร้าง หาใช่เพราะเด็กและเยาวชน เป็นคนจิตใจชั่วร้าย กระบวนการเช่นนี้จึงนับว่า เป็นการเปิดช่องให้ทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การสำนึกผิดและขอโทษอย่างจริงใจ และเกิดการให้อภัยกันด้วยความเห็นใจและเข้าใจ

การบูรณาการแนวทางแก้ไขของสังคมจึงต้องได้รับความร่วมมือของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม หรือชุมชนที่ผู้เสียหายหรือจำเลยอยู่ร่วมในชุมชนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากผู้กระทำความผิดนั้นยังเป็นเด็กหรือเยาวชนที่มีวุฒิภาวะในการตัดสินใจด้อยกว่าผู้ใหญ่ หรือถูกชักชวนให้กระทำความผิดได้โดยง่าย หรือเป็นเพราะความเป็นวัยรุ่นคึกคะนองตามวัย ตลอดจนการเจริญเติบโตของฮอร์โมนร่างกาย

เมื่อผลของการไกล่เกลี่ยมีการเยียวยาแก้ไขที่มีการชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วยรับรู้และยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมให้ได้มากที่สุด เพราะแต่ละคดีนั้นย่อมมีข้อเท็จจริงหรือความเป็นจริง (Fact) ที่แตกต่างกัน ผู้เสียหายอาจได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามความหนักเบาของการกระทำความผิดของจำเลย

ในยุคปัจจุบันอรรถคดีต่าง ๆ ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา มีปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา ในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวกับอนาคตของชาติคือเด็กและเยาวชน เมื่อประชากรวัยเยาว์กระทำผิดทางอาญา ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำผิดต่อแผ่นดิน ตลอดจนการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดเพื่อหาแนวทางแก้ไข ฟื้นฟู อันเนื่องมาจากมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว ผู้วิจัยมีความสนใจในการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาใช้กับคดีอาญา โดยมีจุดมุ่งหมายถึงคู่กรณีทั้งสองฝ่ายภายใต้การเยียวยาแก้ไข ฟื้นฟู ทั้งฝ่ายผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด จุดเริ่มต้นคือการกระทำความผิดทางอาญาอาจเกิดจากการกระทำโดยเจตนาหรือ ไม่เจตนาหรือองค์ประกอบต่าง ๆ สภาพแวดล้อมของสังคม หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมเหล่านี้บางกรณีทางภาครัฐ มิอาจให้ความคุ้มครองหรือป้องกันได้ ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีอิทธิพลต่อประชากรโลก การเข้าถึงข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตและข้อมูลส่วนบุคคล จึงเป็นการส่งเสริมให้เกิดแนวคิดในการนำมาสร้างรายได้ในทางที่ผิด การหลอกลวงหรือการค้ามนุษย์ เหตุเหล่านี้ล้วนแต่ส่งเสริมและเป็นเหตุจูงใจให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยไม่คำนึงถึงโทษทางกฎหมายที่มีบทลงโทษอย่างชัดเจนและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ดังนั้น เมื่อประมวลเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ และคำนึงถึงเจตนารมณ์ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาที่มีบริบทเชื่อมโยงระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายอันเป็นเรื่องยากที่จะทำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาเข้าใจซึ่งกันและกันโดยฝ่ายหนึ่งมีความสำนึกผิดในการกระทำของตน และอีกฝ่ายหนึ่ง(ผู้เสียหาย) ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดนั้นและให้อภัยได้ด้วยจิตใจที่สูงกว่าความพึงพอใจที่เห็นอีกฝ่ายพร้อมที่จะชดใช้ทดแทน ไม่ว่าจะเป็นการชดใช้ทดแทนด้วยสิ่งอื่นใด เพียงแต่เกิด

จากจิตสำนึกที่น้อมรับการให้อภัยและการเปิดโอกาสให้กลับเข้าสู่สังคม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคม ชุมชน และครอบครัว สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ยกระดับจิตใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญามิได้เป็นเพียงการเจรจาสื่อสาร แต่สามารถเข้าถึงจิตใจของความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญามีลักษณะของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยศึกษาวิเคราะห์จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือการก่ออาชญากรรม โดยให้ความสำคัญกับบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือเรียกว่าเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในการกระทำความผิดของตน อีกทั้งแสดงความรับผิดชอบในการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเพื่อเป็นการเยียวยาให้ผู้เสียหายมีโอกาสกลับคืนสู่สถานภาพเดิมให้ได้มากที่สุด

แนวคิดในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในคดีอาญา กรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนโดยผู้เสียหายได้รับประโยชน์ในการระงับข้อพิพาททางเลือก ด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เอื้อประโยชน์ต่อการเยียวยาผู้เสียหายในเบื้องต้น โดยผ่านกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 90 หรือมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ตามลำดับ ในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นผู้กระทำผิดเพราะเหตุที่ด้อยด้วยวุฒิภาวะและสติปัญญาหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือถูกผู้ใหญ่ใช้ให้กระทำความผิด

การศึกษาวิจัยในครั้งเป็นกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนั้น คำว่า “ผู้เสียหาย” ตามกฎหมายมีความหมายหรือจำกัดความเฉพาะบุคคลใดที่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนและเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาได้

“ผู้เสียหาย” คือ ผู้เสียหาย ตามมาตรา 44/1 หมายถึง บุคคลตามความหมายเดียวกับคำว่าผู้เสียหายในมาตรา 2 (4) รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 4, 5 และ 6 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือ ผู้อนุบาล ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภรรยา เฉพาะแต่ความผิดทางอาญา

ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงแก่ความตาย หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ผู้จัดการแทน หรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำแก่นิติบุคคลนั้น สรุปได้ว่า ผู้เสียหายโดยนิตินัยเท่านั้นจึงจะเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายในเบื้องต้น ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นเด็กหรือเยาวชนก็จะได้รับประโยชน์จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย ตลอดจน วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคผลกระทบในทางปฏิบัติรวมทั้งข้อเสนอแนะถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหาที่ควรพิจารณา เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ซึ่งกำหนดฐานความผิดทางอาญาที่ให้อำนาจพนักงานอัยการ สามารถร้องขอให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้มาพร้อมกับคำฟ้องคดีอาญา กรณีความผิดทั้ง 9 ฐาน ประกอบไปด้วยความผิดทางอาญาที่สามารถยอมความได้ เช่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 352 วางหลักไว้ว่า เป็นการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นและเบียดบังมาเป็นของตนหรือผู้อื่น หรือผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดก็ตาม และมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานยักยอกทรัพย์ มาตรา 352 ถึงมาตรา 356 ตลอดจน ความผิดยักยอกทรัพย์สินที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกรณียักยอกทรัพย์กฎหมายบัญญัติให้คู่กรณีสามารถยอมความได้แม้เป็นความผิดทางอาญา กรณีเช่นนี้ หากมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลเยาวชน จึงจะมีการบรรลุข้อตกลงทั้งสองฝ่าย เพื่อให้สามารถระงับข้อพิพาทและมีการยินยอมชดใช้ค่าเสียหายหรือคืนทรัพย์นั้น

ความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 ถึงมาตรา 348 ที่กฎหมายวางหลักไว้ว่า เป็นการกระทำที่หลอกลงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ อันเป็นเหตุให้ได้ทรัพย์สินไปจากผู้ถูกหลอกลวง หากมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและยินยอมชดใช้ค่าเสียหายหรือคืนทรัพย์สินก็สามารถยอมความโดยมิต้องดำเนินคดีทางอาญาต่อไป

ข้อสังเกตเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา 358 ถึง มาตรา 360 มีทั้งในกรณีความผิดที่ยอมความได้และยอมความไม่ได้ กรณียอมความไม่ได้ คือ ทำให้เสียทรัพย์สาธารณประโยชน์ และทำให้เสียทรัพย์พระพุทธรูปและวัตถุทางศาสนา แม้จักได้มีการชดใช้ค่าเสียหายแล้วก็ยังคงต้องดำเนินคดีทางอาญาต่อไป โดยเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วก็ตาม ผู้กระทำผิดก็ยังคงต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี แต่ฝ่ายโจทก์ไม่สามารถอ้างเหตุและผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นำมาอ้างหรือว่ากล่าวในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีได้

ในส่วนของความผิดเกี่ยวทรัพย์อื่น ๆ ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ได้แก่ ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฐานความผิดเหล่านี้ ไม่สามารถยอมความได้ และเป็นกรณีความผิดที่มีการเพิ่มโทษหากกระทำความผิดในขั้นรุนแรงมากขึ้น ซึ่งการเรียกร้องค่าเสียหายจำต้องดำเนินการยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ซึ่งในชั้นพิจารณาคดีจำต้องมีการพิสูจน์พยานหลักฐานให้ศาลเห็นว่าได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ทางปฏิบัติจึงเป็นภาระการพิสูจน์หรือการนำเอกสารหลักฐานมาแสดงต่อศาล อาจเป็นมุมมองให้เห็นว่า หากผู้เสียหายไม่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากฝ่ายผู้กระทำผิดอันเป็นเด็กหรือเยาวชน แต่ในการนี้ตามมาตรา 44/2 วรรคสอง ถ้าความปรากฏต่อศาลว่า ผู้ยื่นคำร้องเป็นคนยากจนศาลจึงจะแต่งตั้งทนายความให้ หากผู้เสียหายศาลเห็นว่าพอมีฐานะผู้เสียหายก็จำต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งอีกคดีหนึ่งซึ่งตามมาตรา 45 บัญญัติว่า ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องในทางแพ่งได้อีก ดังนี้ จักเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาจะไม่บรรลุผลหากผู้กระทำผิดไม่สามารถปฏิบัติตามข้อเรียกร้องค่าเสียหายได้ ก่อให้เกิดภาระการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามมา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาในชั้นศาล ถือเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกที่ศาลยุติธรรมนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาท เพื่อนำไปใช้กับคดีอาญาบางประเภทจะเป็นการอำนวยความยุติธรรม โดยผู้เสียหายมีส่วนร่วมอันเป็นผลดีต่อคู่กรณีทั้งสองฝ่าย เพราะมีความสะดวก รวดเร็ว มีความยืดหยุ่น และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่ความมากกว่าการพิจารณาคดีในศาล ตามปกติการไกล่เกลี่ยใช้เวลาในการดำเนินการไม่นานก็สามารถที่จะทราบ ได้ว่าคู่กรณีตกลงกันได้

หรือไม่หากตกลงกันได้ก็ทำให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว แต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ศาลก็จะดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

ด้วยเหตุดังกล่าว เมื่อกระบวนการยุติธรรมได้ตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่สามารถยุติข้อพิพาทระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็นกรณีแพ่งหรือคดีอาญาที่ยอมความได้ ในการศึกษาครั้งนี้จึงเห็นความสำคัญและนำประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยมาใช้ในกรณีคดีอาญาที่มีผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของพนักงานอัยการในการเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินแทนผู้เสียหาย ในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร) โดยพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายไปด้วย และมาตรา 44/1 บัญญัติให้ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา เพื่อขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (ค่าเสียหาย) จากการกระทำผิด โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งใหม่ยื่นได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มสืบพยานจนถึงก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี โดยผู้เสียหายมีฐานะเป็นโจทก์ในส่วนแพ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่มีเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด แต่อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติตามที่กฎหมายที่กำหนดแนวทางปฏิบัติ ย่อมมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับค่าเสียหายที่ผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายได้ตามความเหมาะสมกับความผิดที่เกิดขึ้น มีเพียงคดีแพ่งที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ โดยมีผู้ปกครองหรือบิดามารดาของเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้รับผิดชดใช้แทน ในกรณีเช่นนี้หากเกิดจากครอบครัวที่ด้อยความสามารถในการหารายได้ ย่อมไม่สามารถชดใช้เยียวยาผู้เสียหายได้

การส่งเสริมในเรื่องของการเยียวยาผู้เสียหายโดยทางภาครัฐ ที่เข้ามามีส่วนร่วมเยียวยาแก้ไขมิพักให้ผู้เสียหายต้องรับเคราะห์กรรมเพียงผู้เดียว รัฐอาจมีบทบัญญัติในเชิงรัฐสวัสดิการหรือกองทุนช่วยเหลือผู้เสียหาย ในลักษณะที่มีบทบัญญัติของกฎหมายเข้ามาคุ้มครองมากยิ่งขึ้น ไม่ปล่อยให้ผู้เสียหายและครอบครัวต้องรับผลร้ายจากการดำเนินชีวิตปกติประจำวัน ตลอดจนความเป็นอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาเอื้อประโยชน์ต่อคู่ความและผู้เสียหายได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อการเยียวยาความเสียหายในเบื้องต้นจากผู้กระทำความผิดพอสมควรแก่เหตุ

2. เพื่อศึกษาหลักการระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวมาใช้ ในกรณีเพื่อเยียวยาหรือบรรเทาผลร้ายให้แก่ผู้เสียหาย

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในการกระทำความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีจำเลยเป็นผู้เยาว์และไม่มีความสามารถในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายของทางภาครัฐหรือรัฐสวัสดิการสำหรับชดเชยเยียวยาสภาพร่างกายและจิตใจ

สมมุติฐานการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยค้นคว้าสืบค้นเอกสาร บทความ และประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยมุ่งประสงค์คาดหวังว่า สามารถนำแนวคิดในเชิงนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรมได้ ดังนี้คือ

1. ในเชิงปฏิบัติสามารถนำแนวความคิด หลักการ และรูปแบบของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนและผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดทางอาญา โดยมีผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน

2. สิ่งที่มุ่งประสงค์โดยผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคู่ความในคดีอาญาในเชิงสมานฉันท์ โดยทางพฤตินัยส่งผลให้ผู้ปกครองหรือบิดามารดาของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบเยียวยาผู้เสียหายด้วยจิตที่เป็นมโนธรรมมุ่งหวังแก้ไขปรับปรุงการเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์เป็นประชากรที่มีคุณภาพของสังคม

3. ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาจนเป็นที่พอใจเหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น การให้อภัยด้วยมโนธรรมในความสำนึกผิดของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

4. ทางนิตินัยกฎหมายจึงเป็นแนวทางช่วยเหลือผู้เสียหายให้ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกาย ตลอดจนทรัพย์สินของตน

5. ตลอดจนสิ่งสำคัญในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นการโน้มน้าวจิตใจของเด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำผิดยอมรับและสำนึกในการกระทำผิดของตนยินดีที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย (อาจเป็นสิ่งใดก็ได้) ที่เกิดจากความพอใจของทั้งสองฝ่าย โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและจารีตประเพณีหรือความสงบเรียบร้อยของสังคมและการได้รับการให้อภัย เพื่อให้ชีวิตได้รับโอกาสกลับเข้าสู่สังคมโดยปกติ

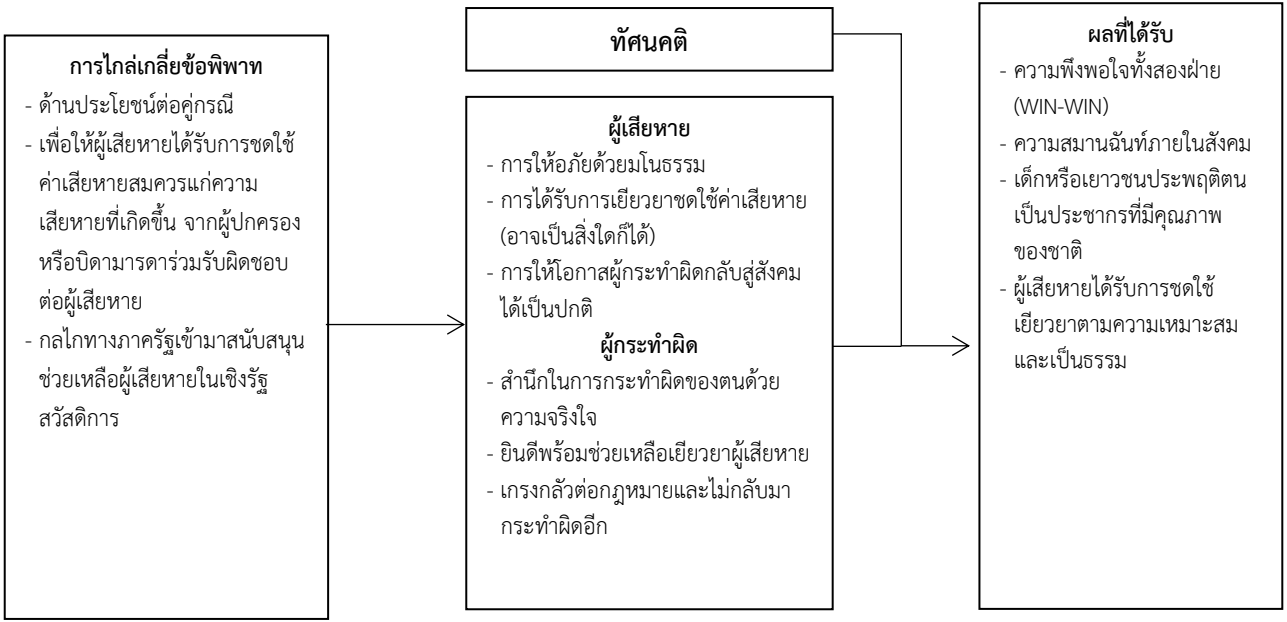
ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนจึงเป็นกระบวนการพิจารณาพิพากษาที่ไม่มุ่งเน้นในการลงโทษผู้กระทำผิด แต่มุ่งเน้นในการแก้ไขเด็กและเยาวชนให้เติบโตด้วยความสมดุลและสังคมให้โอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาโดยหลักกฎหมาย บทความ ระเบียบข้อบังคับหรือคำแนะนำจากประธานศาลฎีกา ตลอดจนทฤษฎีทางกฎหมายของต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายจากการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน นำไปสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ให้คู่ความทั้งสองฝ่ายได้รับความพึงพอใจในการตัดสินใจของตนบนบรรทัดฐานของจริยธรรมและคุณธรรมที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา และบรรเทาผลร้ายจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัย (Methodology) โดยเป็นกระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การศึกษาวิจัยในเรื่องของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัวจึงเป็นการวิจัยค้นคว้าเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมแนวคิดในด้านต่าง ๆ เช่น ผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำเครื่องมือการค้นหาข้อมูลได้ด้วยการสัมภาษณ์และการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นจริงในสังคมหรือการสังเกต การบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยมีการตั้งคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลตามแนวความคิดของบุคคลนั้น ๆ และผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ ประมวลผล เพื่อให้เกิดความรู้ที่ศึกษาในกรณีดังกล่าวนี้

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่มีผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน จึงเป็นหลักการผสมผสานระหว่างการนำกฎหมายอาญาที่บัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดและหลักตรรกในเชิงจิตวิทยา เพื่อการสมานฉันท์ระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย โดยผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตลอดจนขอบเขตของกฎหมายที่บัญญัติครอบคลุมในบริบทเฉพาะบางฐานความผิดทางอาญาที่สามารถยอมความได้และยอมความไม่ได้

ผลการวิจัย

การศึกษาตามวิถีการวิจัยสามารถทำความเข้าใจในปัญหาของการตีความตามตัวบทกฎหมายโดยเฉพาะในคดีอาญา ซึ่งบัญญัติว่า จะต้องตีความโดยเคร่งครัด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการตีความในความหมายอย่างแคบ (Restrictive Interpretation) ที่ส่งผลให้ผู้เสียหายในคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนผู้เสียหายอาจเกิดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทางแพ่ง หากต้องการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา โดยเฉพาะในศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นกระบวนการเบื้องต้นเพื่อเยียวยาผู้เสียหาย ทั้งในด้านการได้รับชดใช้ค่าเสียหายหรือทรัพย์สินกลับคืนมาอาจจะทั้งหมดหรือแต่บางส่วนภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงความผิด 9 ฐานเท่านั้น และขึ้นอยู่กับว่าความผิดทางอาญานั้น ๆ สามารถยอมความได้หรือยอมความไม่ได้ ในกรณีที่เป็นความผิดยอมความไม่ได้แม้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีส่วนช่วยให้ผู้กระทำผิดได้รับการพิจารณาลดหย่อนผ่อนโทษ ถ้าหากได้มีการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย แต่ทั้งนี้การพิจารณาพิพากษาคดีขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษา ตลอดจนปัญหาในกรณีที่ผู้เสียหายอาจต้องฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายเป็นคดีแพ่งต่างหากจากคดีอาญา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไข (Restorative Justice) มิใช่การเผชิญหน้าระหว่างจำเลยกับผู้เสียหาย ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่า ฝ่ายผู้เสียหายมีความโกรธแค้นในตัวจำเลยอยู่ แต่เนื่องจากกฎหมายอันเป็นหลักสากล การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงเป็นการเยียวยาทั้งสองฝ่ายทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายจำเลย ฝ่ายผู้เสียหายได้รับรู้ว่าจำเลยนั้นยังคงเป็นเด็กหรือเยาวชนความสามารถในการหารายได้ หรือการประกอบอาชีพแล้วหรือยัง และยังอยู่ในการปกครองดูแลของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จึงเป็นการดีที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะได้มีส่วนได้รับการกระทำของจำเลย มีความเห็นใจในสิ่งที่ผู้เสียหายได้รับ

จากการกระทำความผิดของจำเลย และเข้ารับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นดังเช่นคดีแพ่ง ในเรื่องของการกระทำโดยละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 429 บัญญัติว่า “บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถเพราะเหตุเป็นผู้เยาว์หรือวิกลจริต ก็ยังต้องรับผิดในผลที่ตนทำละเมิด บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลเช่นว่านี้ ย่อมต้องรับผิดร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จักพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น” เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 มาตรา 44/1 ก็มิได้ระบุหรือบัญญัติให้ครอบคลุมไปถึงบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของจำเลยในการที่ผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายเข้ามาในคดีอาญานั้น ๆ

เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายถูกจำกัดให้มีการตีความหรือแปลความในแบบเคร่งครัด กฎหมายควรจะได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน โดยคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนรวมถึงจำเลย ซึ่งในกรณีนี้เป็นเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเต็มที่

สำหรับประเภทฐานความผิดที่บัญญัติเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์กำหนดไว้ 9 ฐานความผิด กรณีศาลเยาวชนและครอบครัวได้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ทั้งคดีแพ่งที่เกี่ยวกับครอบครัวและคดีอาญาที่สามารถยอมความได้ ตลอดจนคดีอาญาที่มีการเรียกค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 บัญญัติว่า “คดีลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์หรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดคืน เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย” ดังนั้น การแก้ไขกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาด้วยการชดใช้ค่าเสียหาย หรือการได้รับทรัพย์สินคืน บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดอาญาให้แก่สังคมได้ในระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้เขียนบทความเห็นว่า รัฐอาจขยายฐานความผิดทางอาญาเพิ่มขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เช่น คดีล่วงละเมิดทางเพศ กระทำชำเรา การกระทำอนาจาร การกระทำข่มขู่ให้สูญเสียอิสรภาพ เป็นต้น

ประการแรก เมื่อผู้เสียหายไม่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ตามบทบัญญัติของกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43, มาตรา 44/1 ส่งผลให้ผู้เสียหายต้องดำเนินการฟ้องรียกค่าเสียหายจากจำเลยเป็นคดีแพ่ง เพราะเหตุที่ในทางแพ่งนั้น ผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้จากตัวจำเลยและบิดามารดา สำหรับผู้เสียหายจึงเกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแพ่ง และไม่อาจทราบได้ว่าคดีจะเสร็จสิ้นลงเมื่อใด ในกรณีเช่นนี้อาจจะมีการแก้ไขกฎหมายให้สามารถตีความขยายคำว่า “จำเลย” ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้รวมหมายความถึงบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เด็กหรือเยาวชนนั้นพักอาศัยอยู่ด้วย

ประการที่สอง ปรับปรุงกฎหมายเพื่อการดูแลและสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนโดยอาจกำหนดบทลงโทษบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เด็กหรือเยาวชนนั้นพักอาศัยอยู่ด้วยให้เข้มงวด การจัดการศึกษาภาคบังคับที่ไม่ใช่ภาษาพูด หรือภาษาเขียน หรือนโยบาย แต่ต้องเป็นการกระทำที่เห็นผลได้ว่า ประชาชนทุกระดับมีการศึกษามีความรู้ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน

ประการที่สาม กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา สำหรับระบบของกระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อเยียวยามแก้ไขในคดีอาญา ควรมีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้สมกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่พัฒนาตามยุคสมัย และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ซึ่งเป็นผู้เสียหายหรือเป็นเหยื่อของอาชญากรรม เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิตลอดจนค่าสินไหมทดแทนที่เพียงพอกับความเสียหรือความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดทางอาญา

ประการที่สี่ การชดเชยความเสียหายเป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดเพื่อตอบแทนหรือชดใช้ความเสียหายตามลักษณะความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง รัฐควรออกกฎหรือกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ มูลค่าในการชำระค่าสินไหมทดแทน โดยรัฐควรมีส่วนร่วม ในการเสียเวลาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งถือเป็นการเยียวยาจากสังคมและกระทำอย่างเป็นรูปธรรม อำนวยความสะดวกรวดเร็ว เพราะความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับไม่อาจใช้เวลาเนินนานในการเยียวยาได้ หากผู้เสียหายต้องเข้ารักษาอาการบาดเจ็บหรือเกิดทุกขเวทนาไม่สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นปกติ ตลอดจนแนวทางบังคับคดีกับจำเลย เพื่อให้จำเลยได้รู้สึกสำนึกถึงการกระทำผิด ให้จำเลยได้มีโอกาสกลับมาช่วยเหลือผู้เสียหายหรือสังคมและได้รับการให้อภัย ได้ศึกษาเล่าเรียนตามสมควรกับวัยหรือประกอบวิชาชีพตามแบบสุจริตชน พร้อมกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข

ประการที่ห้า หากมีการนำแนวคิดหลักของการกระทำทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ที่กล่าวกับลักษณะและการกระทำทางละเมิด อันเป็นความรับผิดทางแพ่ง และนำบทบัญญัติในมาตรา 429 มาประกอบกับมาตรา 44/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้จากจำเลย จึงมีการตีความคำว่า “จำเลย” หมายถึงตัวจำเลยเท่านั้น เมื่อนำบทบัญญัติกฎหมายมาใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัว จำเลยเป็นเพียงเด็กหรือเยาวชนที่ผู้เสียหายไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยได้

แนวทางการปฏิบัติตามแนวคิดการไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไข เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้ต้องรับผลร้ายของการกระทำผิดทางอาญา การได้รับการเอาใจใส่เห็นอกเห็นใจจากชุมชนและสังคมที่ต้องร่วมมือให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก้ไขเสมือนหนึ่งกระทำการขอโทษแทนจำเลย อีกทั้งมุ่งประสงค์ให้จำเลยสำนึกในการกระทำผิดของตน และกลับตนเป็นพลเมืองดีของชุมชนและสังคมต่อไป สำหรับศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนตกเป็นผู้กระทำความผิด การไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขจึงเป็นกระบวนการที่คุ้มครองสิทธิทั้งผู้เสียหายและจำเลย ซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนให้กลับคืนสู่สภาพเดิมอย่างเป็นปกติสุขให้ได้มากที่สุด

ในส่วนของทางภาครัฐเมื่อมีการตราบทบัญญัติของกฎหมายเข้ามารองรับเกี่ยวกับ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ดังกล่าวนี้ ควรคำนึงถึงสวัดิการของรัฐในเรื่องของค่าสินไหมทดแทนสำหรับผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดอาญา นอกจากผู้เสียหายสามารถเรียกร้องเอากับจำเลยผู้กระทำผิดได้แล้วก็ตาม แต่หากพิจารณาเฉพาะกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน ภาครัฐควรเพิ่มเติมสวัสดิการเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนชดใช้เพิ่มเติมให้ผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน และครอบครัวขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดที่รุนแรง จนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ หากทางภาครัฐจะเพิ่มเติมหรือเล็งเห็นความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายอย่างจริงใจ เพราะเหตุที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญาโดยผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติในภายหน้า

องค์ความรู้ใหม่และการนำไปใช้

1. องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงเยียวยาแก้ไข (Restorative Justice) ซึ่งถูกนำมาใช้ในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยอาศัยแนวทางการเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 และมาตรา 44/1 ที่เปิดช่องทางให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหาย อันเกิดจากการกระทำความผิดของจำเลย อันเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์รวม 9 ฐานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ หรือ รับของโจร แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขมิได้จำกัดเพียงความผิดทางอาญาทั้ง 9 ฐานความผิดดังกล่าวนี้เท่านั้น ความผิดทางอาญาฐานอื่น ๆ ที่สามารถยอมความได้หรือไม่ได้ ถ้าสามารถยอมความได้ก็จะสามารถนำข้อเรียกร้องเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการ

ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไข (Restorative Justice) ได้เช่นกัน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อผู้เสียหาย ซึ่งถือว่า เป็นบุคคลผู้สุจริตและได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลย ความเสียหายดังกล่าวจึงเป็นความเสียหายที่สมควรจะได้รับการเยียวยาจากทางภาครัฐและจำเลยผู้กระทำความผิดด้วย

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขถูกนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยนำกระบวนการไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นการระงับข้อพิพาททางเลือก เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีโอกาสที่จะสารภาพในสิ่งที่ตนกระทำไปโดยไม่ถูกต้องด้วยความสมัครใจ และแสดงให้ผู้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยเห็นว่า ตนเองพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลของการกระทำที่เกิดขึ้นและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้เสียหายและครอบครัว ตลอดจนบุคคลอื่นที่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ย รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายและความเสียใจของครอบครัว บุคคลที่เกี่ยวข้องความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน ทำให้ครอบครัวได้รับรู้พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในความปกครอง และรับรู้ว่า ตนเองปล่อยปละละเลยหรือเข้มงวดกับเด็กและเยาวชนมากเกินไป ทั้งนี้ เพื่อเป็นช่องทางทำให้ครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเลี้ยงดูและเอาใจใส่เด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสม

ลักษณะที่สำคัญอีกประการของกระบวนการ Restorative Justice คือการให้ชุมชนหรือบุคคลแวดล้อมเข้ามาร่วมรับรู้และช่วยเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น (Community-Based Process) โดยบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานอกเหนือจากตัวจำเลยและผู้เสียหายแล้ว ได้แก่ บุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหายหรือจำเลย เหตุที่ต้องนำบุคคลเหล่านี้เข้ามาในกระบวนการด้วย เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขเยียวยาทางฝ่ายจำเลยหรือทางฝ่ายผู้เสียหาย ล้วนแล้วแต่มีความต้องการให้มีการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลผู้ใกล้ชิดด้วยกันทั้งสิ้น จึงเป็นเรื่องที่ในบริบทของกฎหมายอาจปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องในการชดใช้เยียวยาในรูปแบบรัฐสวัสดิการ หรือเพิ่มฐานความผิดอื่น เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ อนาจาร หรือการล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น เนื่องจากไม่มี

บทบัญญัติของกฎหมายในความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 43 เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม และผู้เสียหายสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม หรือได้รับการบรรเทาให้ได้มูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายไปกลับคืนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน เมื่อกระทำสิ่งที่ผิดพลาดขึ้นโดยที่บุคคลรอบข้างหรือบุคคลในครอบครัว ไม่ได้ร่วมรับรู้ในการกระทำความผิดด้วย แต่กฎหมายได้บัญญัติเป็นภาคบังคับชัดเจนในส่วนของการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่ง ย่อมก่อให้เกิดภาระในการดำเนินคดีเอากับผู้กระทำผิดและครอบครัว ด้วยเหตุนี้ จึงไม่เกิดผลดีต่อทั้งสองฝ่าย แม้ศาลจะมีคำพิพากษาตัดสินให้มีการชดใช้ค่าเสียหายแล้วก็ตาม ในบางคดีผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายตามคำพิพากษา ตรงจุดนี้จึงเป็นเรื่องที่รัฐไม่ควรมองข้ามไป การมีกองทุนในเชิงรัฐสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายตามความเหมาะสมแก่ความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาเป็นกรณีเพื่อสร้างเสริมสังคมให้เป็นที่ยอมรับโดยสากลอารยประเทศ

2. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กหรือเยาวชน และผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องเรียกค่าเสียหายตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด ศาลเยาวชนและครอบครัวได้ดำเนินการตามกระบวนการไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไข เพื่อให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ได้ร่วมรับฟังและร่วมแก้ไขเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายและจำเลย เพราะเหตุที่จำเลยยังเป็นเยาวชนไม่ได้ประกอบอาชีพหรือมีรายได้ หากพิจารณาหรือดีความโดยเคร่งครัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ซึ่งสามารถเรียกร้องค่าเสียหายเอากับจำเลยเท่านั้น ผู้เสียหายก็จะมิได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติของกฎหมาย เพียงแต่มีทางออกที่กฎหมายเปิดช่องให้ผู้เสียหายนี้สามารถฟ้องจำเลยเป็นคดีละเมิดในทางแพ่งได้อีกทางหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 429 ที่บัญญัติ ให้เรียกค่าสินไหมทดแทนเอากับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำละเมิด การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาจึงเกิดเป็นภาระทางด้านค่าใช้จ่ายต่อผู้เสียหายที่จะต้องดำเนินคดีทางแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกับ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ของจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยไม่อาจรู้ได้ว่า ผลของคดีนั้นคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีหรือไม่

เนื่องจากกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ซึ่งเป็นการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับ ความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สิน โดยผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ให้บังคับเอากับจำเลยให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ทางภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของผู้เสียหายที่ต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดทางอาญา การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ชุมชน และสังคม

ในกรณีที่จำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดฐานละเมิดเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ทำให้เกิดภาระต่อผู้เสียหายที่ได้รับผลร้ายแล้ว ยังต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทางแพ่งและผลของการไกล่เกลี่ยจะเป็นแนวทางให้ศาลได้ใช้ดุลยพินิจ เพื่อให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นไปด้วยความถูกต้องและเที่ยงธรรม เพราะการกำหนดค่าสินไหมทดแทนต้องดูพฤติการณ์ในคดีอาญาว่ามีความร้ายแรงเพียงใด จึงจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้อย่างเหมาะสม รวมถึงผลทางด้านความรู้สึกและจิตใจ โดยผู้เสียหายรู้สึกว่า ตนได้รับความยุติธรรมจากสังคม จำเลยก็รู้สึกว่า ได้รับการให้อภัยจากสังคมด้วยเช่นกัน ลดความขัดแย้งในชุมชนสัมพันธภาพกลับคืนดีดังเดิม การไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเชิงเยียวยาแก้ไขย่อมส่งผลดีต่อผู้เสียหาย จำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ชุมชน สังคม และภาครัฐให้เกิดความสงบสุข สามัคคีสมานฉันท์ และประชาชนสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเป็นปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

คณิต ณ นคร. (2551). *ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายพื้นฐานการเข้าใจ*. สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ปัฐมวดี ปัทมโรจน์. (2553). *ทางเลือกใหม่ของกระบวนการยุติธรรม*. http;//www.correct.go.th/journal/j2/new9.html

มณีพรรณ เรวงศ์. (2552). การปรับใช้ทฤษฎีทางสังคมกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. *วารสารบทบัณฑิตย์*, *65*(3), 23-27.

วัชระ (นามแฝง). (2569). *ปัญหาของระบบราชการไทย*. http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=1982.0,2555

วิชา มหาคุณ. (2540). *ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวความคิดสากล*. ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2551). *คู่มือกระบวนการยุติธรรมเชิงเยียวยาแก้ไขในศาลเยาวชนและครอบครัว*. ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.

ศูนย์ความรู้การระงับข้อพิพาททางเลือก. (ม.ป.ป.). *ความรู้กฎหมายอาญาสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท*. สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.

ศูนย์ความรู้การระงับข้อพิพาททางเลือก. (ม.ป.ป.). *ความรู้กฎหมายอาญาสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.* สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.

สรวิศ ลิมปรังษี. (2549). การไกล่เกลี่ยฟื้นความสัมพันธ์ในคดีอาญาประสบการณ์ของศาลนิวซีแลนด์ (ตอนที่ 5). *วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, 5*(1), 52–61.

สหรัฐ กิตติ ศุภการ. (2567). *หลักและคำพิพากษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุนทรี สรรเสริญ.

สุดสงวน สุธีสร. (2569). *การไกล่เกลี่ยเพื่อตกลงกันของผู้ต้องโทษกับผู้เสียหายในคดีอาญา*. http://www.correct.go.th/journal/j2/new7.html